

Fornyings-, administrasjons- og
kirkedepartementet,
kirkeavdelingen
Pb 8004 Dep
0030 OSLO

Rådhusgata 1-3
Postboks 437 Sentrum
N-0103 OSLO

Telefon +47 23 08 16 00
Telefax +47 23 08 16 01
Org. nr. 970 349 820

pf@prest.no
www.prest.no

Dato:
28.04.2011

Vår ref:
10-00052 RAD

Deres ref:

Arkiv nr:
742

Konsekvenser av kirkeforliket

Vi viser til høringsnotat fra FAD om Kirkeforliket – konsekvenser av eventuelle endringer i Grunnlovens bestemmelser om statskirkeordningen i stortingsperioden 2009-2013, datert 1. februar med høringsfrist 1. mai. Presteforeningen har behandlet saken i sitt representantskap og sentralstyre og vil gi sin uttalelse på bakgrunn av dette. Presteforeningens hovedanliggende kan sammenfattes i følgende avsnitt som utdypes i punktene som følger:

Presteforeningen går inn for at man nå ikke gjennomfører større endringer i kirkeordningen enn dem kirkeforliket krever, og at man senere, i de spørsmål der det er aktuelt, kan foreta mer helhetlige endringer med utgangspunkt i en prosess der de ulike parter har medvirket i prosessen fram mot omforente løsninger.

Generelle merknader

I høringsnotatet fremhever departementet at de foreslåtte løsningene er utformet med tanke på forlikperioden til og med 2013, og at flere av forslagene som sådan har et midlertidig preg. Samtidig vet man ikke hvor lenge de foreslåtte ordningene vil kunne gjelde ut over forlikperioden, og heller ikke i hvilken grad enkelte av disse vil sette premissene for fremtidige valg av ordninger. De foreslåtte ordningene bygger på et politisk kompromiss, noe som også gjenspeiler seg i at forslagene ikke reflekterer én enkelt prinsipiell tenkning om kirkeordningen, men snarere søker å ivareta en kontinuitet samtidig som man vil ta skritt i retning av større selvstendighet for kirken. Presteforeningen ser dermed at de konkrete løsninger ikke kan finnes uten at både prinsipielle og praktiske forhold må tas med i betraktningen, og til dels veies opp mot hverandre.

En prinsipiell utfordring ligger i den situasjonen som vil inntre i det øyeblikket staten etter Grunnloven ikke lenger er konstitusjonelt forpliktet, når Kongens særlige kirkestyre i kraft av Grl § 16 er avvirket, og staten samtidig skal videreføre sin etatsstyring på kirkens område. Høringsnotatet utdypes siktemålet for de aktuelle lovendringene, og sier at den religiøse

virksomheten på den ene siden ikke lenger vil være ”en del av statens ansvarsområde”, men at Den norske kirke skal ”understøttes” i kraft av å være en evangelisk-luthersk folkekirke. På den andre siden fremhever notatet at grunnlovsendringene ”ikke nå innebærer vesentlige endringer i premissene for departementets etatsstyring på kirkens område” med henvisning til statens arbeidsgiveransvar for prestene, budsjettssystemet og økonomiregelverket. Muligheten til å ivareta kontinuiteten samtidig som man foretar små, skrittvis endringer synes å være et overordnet hensyn, slik intensjonen også kommer til uttrykk i formuleringen til ny Grl. § 16 om at Den norske Kirke .... ”forbliver” Norges Folkekirke.

Det er vesentlig at Den norske kirke bygger på en styringsstruktur som har en klar kirkelig legitimitet og hvor kirkelige organer kan fatte de ulike typer av beslutninger som må til for å regulere virksomheten innenfor kirken. Samtidig er det både av prinsipiell og praktisk betydning at utviklingen mot økt kirkelig selvstyre kan foregå på en måte som sikrer ryddige demokratiske prosesser og bred oppslutning, som sørger for at ansattes synspunkter blir hørt og ivare tatt, og hvor vesentlige forutsetninger for dagens folkekirke blir ført videre.

Vi registrerer i dag at flere kirkelige organer løfter frem bestemte modeller for organisering av kirken hvor beslutningsmakten så raskt som mulig søkes samlet til de kirkelige rådsorganene. Presteforeningen slutter seg til ønsket om økt kirkelig selvstyre, men vil samtidig hevde at denne prosessen må gis den nødvendige tid, slik at man i fellesskap kan finne fram til de strukturelle løsninger som på sikt er mest mulig samlende og tjenelige for de ulike parter. Vi vil også peke på uheldige sider ved at man i iveren etter å flytte beslutningsmyndighet, splitter opp ansvarsforhold som av praktiske og prinsipielle grunner bør holdes sammen. De senere års erfaringer med en kirkestruktur hvor ansvaret for planer og reformer i stor grad ligger til andre organer enn dem som forvalter ressurser og arbeidsgiveransvar, taler ikke for en forsterkning av slike løsninger, heller ikke om det gjelder for kortere perioder.

Presteforeningen vil på denne bakgrunn generelt støtte at det i den forestående fase innføres ordninger som ikke representerer større endringer enn dem kirkeforliket innbyr til, og at man i de spørsmål der det er aktuelt kan foreta mer helhetlige endringer på senere tidspunkt på grunnlag av en prosess der de ulike parter har medvirket i prosessen fram mot omforente løsninger.

Staten som kirkestyre – tjenesteordninger

Et prinsipielt spørsmål etter kirkeforliket er altså hvordan staten skal videreføre rollen som kirkestyre og styre for presteskaper etter at Staten konstitusjonelt er blitt sekulær, og Kongens særlige kirkestyre i kraft av Grl. § 16 er avviklet. § 16 har til nå gitt Kongen myndighet til å forvalte læresaker med særlig henblikk på formene for gudstjenester og kirkelige handlinger. Statens myndighet til å fastsette tjenesteordninger for biskoper og prester har særlig vært forankret i denne paragrafen, mens den myndigheten man har trengt som arbeidsgiver til å behandle saker med læremessige implikasjoner (tilsetting, suspensjon, oppsigelse eller avskjed) har vært forankret også i Grl. §§ 12 og 27.

Høringsnotatet reiser spørsmålet om hvem som bør fastsette tjenesteordning for prestene etter grunnlovsendringene. Med utgangspunkt i kirkeforlikets punkt om at prestene fortsatt skal være statstjenestemenn og underlagt statlig arbeidsgiveransvar, ser departementet det som hensiktsmessig at myndigheten til å fastsette tjenesteordninger fortsatt ligger til departementet. For å styrke den kirkelige legitimiteten til det statlige kirkestyret, vil departementet videreføre ordningen med at både kirkestatsråden og embetsmenn i

departementet fortsatt skal være medlem av Den norske kirke med henvisning til dagens kirkelov §§ 29 og 38 c.

Presteforeningen ser at de konstitusjonelle rammene omkring det statlige kirkestyret på denne måten er svakere enn i dagens situasjon, men kan likevel ikke se at denne endringen vil få vesentlig praktisk betydning. Det daglige arbeidsgiveransvaret for prestene utøves av biskoper og bispedømmeråd, og både ut fra religionsfrihetspremisset og gjeldende praksis i forvaltningen ser vi det som lite aktuelt at departementet skulle fastsette endringer i tjenesteordningene for prester uten at dette skjer i samråd med nevnte kirkelige organer. Fra PF's ståsted er det vesentlig at det organet som utøver arbeidsgiveransvaret og yter ressursene, også må være det som fastsetter tjenesteordninger. Erfaringer med manglende sammenheng mellom utredning av planer og ressurser i de kirkelige satsinger senere år, er i seg selv et argument for det organisatoriske prinsippet om at instruksjonsmyndighet og ansvar for ressursbruk må ligge på samme sted. Med utgangspunkt i behovet for et mest mulig samlet arbeidsgiveransvar vil presteforeningen gå inn for at departementet fortsatt fastsetter tjenesteordninger for prester, proster og biskoper. I forlengelsen av dette ser vi det også som naturlig at departementet som arbeidsgiver i henhold til tjenestemannsloven er ankeinstans i forbindelse med tilsettings- og disiplinærsaker.

Departementet stiller spørsmålet om kirkestatsråden og embetsmenn i departementet fortsatt skal være medlem av Den norske kirke med henvisning til dagens kirkelov §§ 29 og 38 c. Med utgangspunkt i at departementet vil måtte ta avgjørelser hvor råd fra og lojalitet i forhold til kirkelige organer vil spille en rolle, vil Presteforeningen se på en videreføring av medlemskravet i henhold til §§ 29 og 38 c som en formålstjenlig løsning, og som viktig for i vareta kontinuiteten med dagens ordninger.

Tilsetting av proster

Et sentralt punkt i kirkeforliket var overføringen av tilsettingsmyndighet til kirkelige organer ved tilsetting av proster og biskoper. I høringsnotatet fra departementet presenteres to alternativer: At proster tilsettes av bispedømmeråd eller av kirkeråd, evt. et tilsettingsorgan oppnevnt på nasjonalt plan. Til fordel for bispedømmerådet som ansettelsesorgan for proster, kan det særlig anføres ressursmessige argumenter – at bispedømmerådene allerede har kompetanse og apparat for å foreta slike tilsetninger, samt et ønske om å desentralisere beslutningsmyndighet i kirkestrukturen.

Mot dette vil Presteforeningen anføre helhetskirkelige argumenter: Prostene har med årene fått en stadig mer strategisk posisjon i kirken, ikke minst med deres rolle i tilsettingssaker. I et helhetskirkelig perspektiv er det derfor vesentlig at det teologiske og kirkelige mangfoldet ivaretas ikke minst ved tilsetting av proster. Om nå også proster skal tilsettes i bispedømmerådene, er det en fare for ytterligere regionalisering av kirken ved at ulike teologiske profiler rendyrkes i de ulike deler av landet. Prester fra ett bispedømme kan ofte oppleve problemer med å få inngang i et annet bispedømme. På den andre siden mener vi erfaringene med nasjonale prostetilsetninger har vært positive. På den bakgrunn vil Presteforeningen gå inn for tilsetting av proster på nasjonal plan, fortrinnsvis til Kirkerådet.

Tilsetting av biskoper

Departementet nevner muligheten for at tilsetting også av biskoper kan skje enten i regionale eller nasjonale organ. De helhetskirkelig gir igjen sterke argumenter for tilsetting i et nasjonalt

organ. Departementet drøfter videre muligheten for at tilsetting kan skje i Kirkerådet eller i annet tilsettingsorgan. I denne forbindelse kunne man vurdere om den ordinerte tjeneste skulle være tyngre representert i slike tilsetninger, for eksempel gjennom et organ med sterkere representasjon av andre biskoper. Det gis imidlertid gode grunner for at et eksisterende organ som Kirkerådet har denne oppgaven.

Høringsnotatet drøfter forholdet mellom valg og tilsetting, og avviser alternativet at biskoper upekes ved et rent valg da ”dette ville innebære et vesentlig brudd med de grunnleggende prinsippene for tilsetting av tjenestemenn”. At en valgordning bør inngå for å gi biskopene den nødvendige legitimitet, er åpenbart, og i tråd med dagens ordning. Presteforeningen vil imidlertid understreke at en utnevning ut fra rent valg ikke tilstrekkelig vil ivareta de personalmessige og helhetskirkelige vurderinger som også bør inngå ved tilsetting av biskop. Presteforeningen vil dermed gå inn for en ordning som kombinerer en valgprosedyre og tilsetting i kirkens valgte styringsorganer.

Den rettslige forankring av kirkens læregrunnlag

Departementet peker på at den ”framtidige rettslige forankringen av Den norske kirkes læregrunnlag bør vurderes på et senere tidspunkt, og departementet ber særlig om Kirkemøtets og andre høringsinstansers synspunkter på dette spørsmålet”. Presteforeningen ser at dette er et spørsmål som på sikt må få en avklaring ved at kirken identifiserer sitt læregrunnlag, men har ikke innvendinger mot at dette inntil videre er fastlagt gjennom det aktuelle lovverk.

Med vennlig hilsen

DEN NORSKE KIRKES PRESTEFORENING

Gunnar Mindestrømmen

leder